

Zienswijze van Agractie Nederland Op het wetsvoorstel van de leden Holman en Grinwis tot wijziging van de Meststoffenwet, de Omgevingswet en de Wet op de economische delicten in verband met de invoering van een grondgebonden melkveehouderij, de aanwijzing van maatschappelijke landbouwgebieden en een verantwoorde mestafzet (Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet).

Samenvatting zienswijze

De Memorie van Toelichting bevat de volgende passage:

“Een systeem van grondgebondenheid draagt direct bij aan het realiseren van Europese verplichtingen die volgen uit de Nitraatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Vogel- en Habitatrichtlijn, doordat het risico op uit- en afspoeling van nutriënten wordt beperkt. Dit wetsvoorstel is een poging om de veehouderij daadwerkelijk toekomstbestendig te maken: door emissies terug te dringen, biodiversiteit te stimuleren, de vitaliteit van het platteland te versterken en boeren te betalen voor de maatschappelijke prestaties die ze leveren. Zo ontstaat er perspectief. Het is daarmee geen allesomvattende oplossing voor alle uitdagingen in de landbouw, maar wel een noodzakelijke systeemverandering die de basis legt voor een veehouderij die in harmonie opereert met het milieu, de natuur en de samenleving.”

Agractie is faliekant tegen het wetsvoorstel van de leden Holman en Grinwis.

- a. Het voorstel draagt op geen enkele wijze bij aan de Europese verplichtingen zoals verwoord in de Memorie van Toelichting (zie hierboven), tenzij het voorstel bedoeld is als een verkapte manier om de veestapel te reduceren. Maar in dat verband is het wetsvoorstel overbodig omdat de regering toch al bezig is op allerlei manieren de veestapel te verkleinen met beëindigingsregelingen, extensiveringsregelingen en het bevorderen van agrarisch natuurbeheer.
- b. Het wetsvoorstel vervangt verder op geen enkele manier bestaande of toekomstige regelgeving op het gebied van natuur, stikstof, water, mest en klimaat. Dat betekent dat er bovenop de al bestaande complexe regelgeving nog een extra bureaucratische moloch komt. Dat geldt zowel voor de grondgebondenheidseisen als zodanig, als voor de mestafzet restricties, als voor de indeling van het land in Agrarisch Hoofd Structuur (AHS) en Maatschappelijke Landbouw (ML) gebieden.
- c. Het idee om met dit wetsontwerp Nederland in te delen in gebieden die aangeduid worden als AHS en gebieden aangeduid als ML lijkt sterk op de aanpak zoals geschetst in het geschrapte NPLG en de nu ook weer in de Aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN). Agractie ontkent niet dat er rondom Natura 2000 gebieden zones kunnen zijn waar extensivering wenselijk is. Wat betreft stikstof bepleit Agractie al jarenlang het instellen van significantiestroken van 250 meter langs stikstofgevoelige habitats.

Daarvoor is veel geld nodig, niet alleen om agrarische bedrijven schadeloos te stellen voor de waardevermindering van de gronden gelegen binnen die stroken, maar ook om bedrijven te stimuleren te extensiveren (trappetje van Remkes). Buiten die stroken kan de vergunningverlening weer op gang komen omdat er geen passende beoordeling meer nodig is en dient de overheid uiterst terughoudend te zijn wat betreft het leggen van beperkingen op agrarisch gebruik. Voor agrarische en andere bedrijven is het uiterst onaantrekkelijk om afhankelijk te zijn van de staatsruif, mede in de wetenschap dat de omvang van die staatsruif uitermate onzeker is.

- d. En last but not least de argumentatie dat er met “Brussel” is afgesproken dat Nederland in 2032 grondgebondenheid moet hebben ingevoerd. Nog afgezien van het feit dat deze afspraak is gemaakt in het kader van de huidige derogatiebeschikking, die per 01-01-2026 vervalt, mogen we de schrijvers van het wetsontwerp eraan herinneren dat er al regelgeving op dit gebied bestaat (AMvB grondgebonden groei melkveehouderij). Het mag dan zo zijn dat daar nauwelijks op gehandhaafd wordt, dat betekent niet dat er op dit gebied niets bestaat. Wellicht is het zinvoller nog eens goed te kijken naar die regelgeving, die zo nodig af te stoffen en aan te passen, dan dit wetsontwerp “in de markt te zetten”.

Kortom: voor welk probleem is het wetsontwerp een oplossing? Agractie pleit voor **herziening en verbetering van bestaande regelgeving**, in plaats van het invoeren van een nieuw, complex en potentieel schadelijk stelsel.

Specifieke opmerkingen

- a. Het lijkt er op dat de indieners van het wetsontwerp intermediairs uit het systeem van de afzet van mest willen halen. De indieners zien daarbij over het hoofd dat intermediairs een onmisbare schakel vormen tussen aanbieders van mest (veehouders) en afnemers (voornamelijk akkerbouwers). Simpelweg omdat het tijdstip waarop akkerbouwers mest nodig hebben meestal niet overeenkomt met het tijdstip waarop de veehouder van zijn mest af moet. Intermediairs zijn in staat gebleken om met tussenopslag vraag en aanbod van mest te matchen. Daarbij speelt ook het kwaliteitsaspect een belangrijke rol.
- b. Het wetsontwerp suggereert dat mestverwerking wel eens zou kunnen wegvallen en dat zulks tot grotere mestafzetproblemen zou kunnen zorgen. Nog afgezien van het feit dat het wetsontwerp geen regels bevat omtrent de export van mest, liggen er op zowel het gebied van export als op het gebied van mestverwerking nog grote mogelijkheden.
- c. Het behoud van het areaal grasland in Nederland is uit een oogpunt van waterkwaliteit zeer gewenst, maar de vraag is of die doelstelling met het wetsontwerp bereikt wordt. Op bedrijfsniveau zou dat het geval kunnen zijn, maar of dat op nationaal niveau het geval is, mag zeer betwijfeld worden. In het wetsontwerp wordt namelijk voorbij gegaan aan het feit dat het waterkwaliteitsprobleem vooral een probleem is bij plantaardige

- teelten in een deel van het land (zand zuid en löss). Het 8^e NAP speelt hierop in, maar het wetsontwerp lost dit probleem niet op.
- d. De afzetrestricties in het wetsontwerp zullen er toe leiden dat in bepaalde delen van Nederland minder mest beschikbaar komt voor akkerbouwers. Deze akkerbouwers zullen om die reden weer meer kunstmest gaan gebruiken, wat niet bevorderlijk is voor waterkwaliteit, biodiversiteit en Co2-uitstoot.
 - e. In de initiatiefwet wordt een hogere melkproductie per koe ontmoedigd. Er wordt gestuurd op een 'gezonde melkproductie per koe'. Juist de vakbekwaamheid en zorgzaamheid van de Nederlandse melkveehouder zorgt voor een hoge melkproductie per koe. Die koe kan deze prestatie alleen volhouden door uitstekende verzorging en goede gezondheid. Dit voorstel draait dit vakmanschap de nek om.
 - f. Met dit wetsontwerp neemt de stapeling van regelgeving toe omdat deze wetgeving bovenop de bestaande regelgeving zoals gebruiksnormen, GLMC (Goede landbouw- en milieucondities uit het GLB), fosfaatrechten, mestverwerkingsplicht, stikstofregulering enz. komt.
 - g. Volgens de Memorie van toelichting zou het voorstel goed zijn voor jonge en startende boeren. In onze ogen klopt dit niet. Zeker in de ML gebieden moeten bedrijven, of grond bijkopen (en daar hebben jonge boeren na een overname vaak geen geld en/of financieringsruimte voor en startende boeren al helemaal niet), of anders krimpen (wat het verdienmodel kapot maakt).
 - h. Het voorstel biedt ruimte voor een knelgevallenregeling in het geval er sprake is van een individueel disproportionele last. Dit wordt verder niet toegelicht. Gelet op de jurisprudentie bij fosfaatrechtenstelsel is toekenning en compensatie voor dit soort situaties bijna niet haalbaar, zeker gezien de voorzienbaarheid die het wetsvoorstel noemt en een rechter die dat zeer waarschijnlijk zal overnemen.
 - i. Bij invoering van het stelsel van fosfaatrechten was er een groep melkveehouders die recent stallen had gebouwd voor uitbreiding van de veestapel. Deze groep kwam ernstig in de knel. Veel van deze bedrijven hebben sinds 2018 grote investeringen moeten doen in fosfaatrechten om te kunnen voldoen aan de wetgeving en tegelijkertijd om te kunnen voldoen aan aangegane aflossingsverplichtingen. Deze groep had geen financiële ruimte om te investeren in grond en heeft dat nog steeds niet. Deze groep wordt in dit voorstel weer geconfronteerd met nieuwe wetgeving die aan de poten van hun verdienmodel zaagt. Dit gaat ver over de grenzen die deze boeren aankunnen, zowel financieel als psychisch.
 - j. Met name melkveehouders met weinig grond moeten grote stappen zetten om te voldoen aan de normen. De vraag is of er voor die bedrijven een redelijke uitweg is. Gevreesd moet worden dat er voor een aanzienlijk deel van die bedrijven geen andere optie resteert dan het bedrijf te beëindigen. Dus: survival of the fittest.
 - k. Het verdelen van het land in twee gebieden, de AHS en de ML, doet geen recht aan individueel vakmanschap. Boeren worden op basis van woonplek gedwongen om óf te focussen op maximale voedselproductie óf op

landschapsbeheer. Dit ongeacht of dit past bij het bedrijf, hoe dit is opgebouwd in het verleden, en de ondernemer. Het voorstel noemt verplaatsen als optie voor ondernemers die klem komen te zitten. Praktisch zal dit enorm moeilijk zijn. Alleen al de zeer geringe deelname aan de LVVP (huidige verplaatsingsregeling voor piekbelasters) laat dit zien. Er zijn weinig geschikte bedrijven te koop. De komende jaren blijft dit zo door de stoppersregelingen, omdat bij die regelingen juist de moderne bedrijven stoppen en worden gesloopt, en niet meer beschikbaar zijn als veehouderijlocatie. Verplaatsers zullen met hulp van provincies moeten concurreren met de landelijke overheid, wat een zeer onwenselijke situatie is.

- l. De verdeling tussen AHS en ML moet blijkbaar grofweg 2/3 AHS en 1/3 ML zijn. Provincies moeten zelf maar bepalen wat waar komt, ze mogen eventueel onderling uitruilen. De indieners leggen de verantwoordelijkheid voor dit ingrijpende besluit neer bij de provincies die het maar moeten uitvechten. Nog afgezien van de vraag waar het geld vandaan moet komen.
- m. Er zou in de ML gebieden aan boeren die willen voldoen aan de GVE-norm een bedrag betaald moeten worden van €1.000 - €2.500 per hectare. Hoe zeker is het dat de financiële ruimte daarvoor beschikbaar is en blijft?
- n. De indieners van het wetsontwerp willen Nederland opdelen in AHS en ML gebieden en 3 mestregio's. Dat betekent dat er nog weer regio-indelingen bij komen. En we hebben al aandachtsgebieden, mestverwerkingsgebieden, bufferzones, grondwaterwingebieden, grondsoortkaarten enz. Duidelijker en overzichtelijker wordt het niet!
- o. Alleen grond gelegen binnen 25 km van het bedrijf telt mee voor de grondgebondenheid. Dat gaat her en der problemen opleveren bij bedrijven met grond op afstand. Het is niet altijd mogelijk voor deze bedrijven om die grond te verkopen en gelijkwaardige grond terug te kopen door grote krapte op de grondmarkt. Deze bedrijven moeten volgens het wetsontwerp krimpen terwijl ze feitelijk gezien aan de voorwaarden voldoen/kunnen voldoen.
- p. Een onzekere factor voor ondernemers is het pachten van gronden. Agractie vraagt zich hoe dit wetsvoorstel inspeelt op de onzekerheid die het pachten van gronden met zich meebrengt? Dus: betekent het voor de ondernemer dat als de pachtduur erop zit en het pachtcontract niet verlengd wordt, dat er dan vee moet worden weggedaan?
- q. De graslandnorm wordt per 2 jaar aangescherpt. Dit is echter voor bedrijven die grote stappen moeten zetten niet voldoende tijd om adequate maatregelen te nemen.
